

Nr 163.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1942 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa brandskadeersättningar m. m.

(1:a avd.)

1:o) I propositionen nr 253 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 24 april 1942, föreslagit riksdagen (punkt 1) medgiva att till täckande av vissa brandskadeersättningar i samband med skogsbrand den 27 juni 1941 inom Hudene m. fl. socknar må av det i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av högst 59,300 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande.

Vid av förband ur Göta artilleriregemente den 27 juni 1941 företagen skarpskjutning å Remmene skjutfält i Västergötland råkade en granat vid nedslag i ljungbevuxen mark antända vegetationen. Trots vidtagna försiktighetsåtgärder uppstod skogsbrand, varvid avsevärd förödelse åsamkades såväl kronan som enskilda personer tillhörig egendom inom Hudene, Jällby, Tarsleds och Remmene socknar. Ersättningsanspråk hava framställts — förutom av kronan och enskilda sakägare — jämväl av Sjö- och Brandförsäkringsbolaget Svenska Veritas samt Skogsförsäkringsaktiebolaget med belopp motsvarande vad bolagen i anledning av branden fått utgiva i brandskadeersättning till olika försäkringstagare.

Vid sammanträde med regementskrigsrätten vid Göta artilleriregemente den 16 juli 1941 för verkställande av undersökning rörande brandens uppkomst tillkännagav vederbörande krigsfiskal — sedan vid krigsrätten förbragts utredning att vid skjutövningen omfattande försiktighetsåtgärder vidtagits — att något yrkande i saken icke framställdes.

På föranstaltande av arméförvaltningens intendenturdepartement har en särskild värderingsnämnd tillsatts för uppskattning av genom branden uppkomna skador.

Sedan värderingsnämnden fullgjort sitt uppdrag ha *arméförvaltningens intendentur- och civila departement* i skrivelse den 18 februari 1942 — med överlämnande av samtliga handlingar i ärendet — anfört bland annat följande:

Enligt de av nämnden gjorda uppskattningarna av genom branden förorsakade skador uppginge dessa till sammanlagt 121,456 kronor 95 öre, fördelade på 65 särskilda poster. Till vissa av de skadelidande hade av vederbörande brandförsäkringsbolag utbetalats full skadeersättning i förhållande till nämndens beräkningar, och till andra hade bolagen utbetalat på visst sätt reducerade belopp, beroende på omfattningen i de särskilda fallen av försäkringsavtalen i fråga. Återstående oreglerade ersättningsbelopp utgjorde tillhoppa 59,163 kronor 50 öre, fördelade på 53 poster, varav en post på 380 kronor 75 öre avsåg kronan (statens järnvägar). På grund av att en av de skadelidande yrkat 5 procents ränta från och med den 28 juni 1941 å honom tillkommande ersättningsbelopp, för vilket yrkande ämbetsverket med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter funnit fog föreligga, tillkomme härjämte 5 procents ränta å 1,839 kronor från och med nämnda dag tills betalning skedde. Intendenturdepartementet hemställde, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att ersättningar finge utbetalas på sätt av skrivelsen framginge till ett sammanlagt belopp av 59,163 kronor 50 öre, jämte 5 procents ränta å 1,839 kronor från den 27 juni 1941 tills betalning skedde ävensom att till ledamöterna av förberörda värderingsnämnd måtte få utbetalas ersättningar med av departementet angivna belopp. Beträffande Sjö- och Brandförsäkringsaktiebolaget Svenska Veritas' samt Skogsförsäkringsaktiebolagets ersättningsanspråk funne intendenturdepartementet med hänsyn till dels den omständigheten, att vårdslöshet icke i förevarande avseende kunnat läggas militären till last, dels ock de avsevärda belopp, det här gällde, frågan om ersättning till bolagen icke böra avgöras i administrativ väg. — Vid bifall till den gjorda framställningen hemställde intendentur- och civila departementen, som i denna del gemensamt handlagt ärendet, att kostnaderna måtte få gäldas av fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

I ärendet har statskontoret den 9 mars 1942 avgivit utlåtande.

Departementschefen har anfört följande.

I likhet med arméförvaltningens intendentur- och civila departement samt statskontoret finner jag anledning här icke föreligga att ingå på frågan om kronans ifrågasatta ersättningsskyldighet gent emot vederbörande försäkringsanstalter. Däremot vill jag nu föreslå, att kronan till de skadelidande utgiver skäliga ersättningar i den mån skadorna icke täckas av försäkringar. Det härutinnan framlagda av statskontoret biträdda förslaget anser jag mig böra förorda. Det för täckande av ifrågavarande brandskadeersättningar erforderliga beloppet, 59,163 kronor 50 öre, torde med hänsyn till den i ärendet föreslagna räntegottgörelsen böra avrundas till 59,300 kronor. Kostnaderna synas böra bestridas från det för innevarande budgetår å riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Härtill lär riksdagens medgivande böra inhämtas. Ersättning till värderingsmännen torde böra utgå från fjärde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Utskottet.

Under hänvisning till vad departementschefen anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att till täckande av vissa brandskadeersättningar i samband med skogsbrand den 27 juni 1941 inom Hudene m. fl. socknar må av det i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av högst 59,300 kronor.

2:o) Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts i förenämnda proposition (punkt 2) framställda förslag — vilket avser att med anlitande av anslaget till oförutsedda utgifter bereda ersättning till domänstyrelsen och till enskild markägare för skador, som åsamkats vid skogsbrand i samband med militära skarpskjutningsövningar i Dals-Eds socken — får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att till täckande av vissa brandskadeersättningar i samband med skogsbrand den 3 juli 1941 inom Dals-Eds socken må av det i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av högst 3,828 kronor 90 öre.

3:o) I förenämnda proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 3) medgiva, dels att Tord Gustav Holger Nylén må, därest han inom tid, som Kungl. Maj:t må bestämma, till marinförvaltningen inbetalar ett belopp av 300 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation i ovannämnda statsrådsprotokoll omförmälda utslag den 29 augusti 1941, dels ock att för gäldande av kostnaderna för i statsrådsprotokollet angivna reparationsarbeten må av det i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av 16,332 kronor 40 öre.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande.

Den 25 juni 1941 råkade en av flottans minsvepare vid angörande av kaj på grund av felmanöver kraftigt törna emot kajen, med påföljd att såväl fartyget som kajen skadades. Vid tillfället tjänstgjorde flaggkorpralen vid andra beväringsskompaniet nr 451 68/1931 Tord Gustav Holger Nylén såsom vakthavande maskinist i fartygets maskinrum och utförde manövrerna vid styrbords maskin. Felmanövern föranleddes därav, att Nylén, då fartygschefen beordrade back på styrbordsmaskinen, av misstag inställde maskinen för fart framåt.

Sedan såväl Nylén som å fartyget tjänstgörande uppbördsmaskinist, vilken i strid med gällande bestämmelser före tilläggningsen vid kajen avlägsnat sig från maskinrummet, i anledning av det inträffade ställts under åtal vid stationskrigsrätten vid Stockholms örlogsstation ådömde krigsrätten enligt utslag den 29 augusti 1941 *dels* Nylén disciplinStraff av vaktarrest i sex dagar för försummelse i tjänsten samt ersättningsskyldighet till kronan med 16,332 kronor 40 öre, motsvarande kostnaderna för reparation av minsveparen och kajen, *dels ock* ifrågavarande uppbördsmaskinist för oförstånd i fullgörande av tjänsteplikt arrest utan bevakning under tre dagar. Utslaget har vunnit laga kraft.

Uti en av chefen för Ostkustens marindistrikt till marinförvaltningen insänd och av ämbetsverket med eget yttrande den 5 mars 1942 överlämnad skrift har Nylén anhållit om befrielse från den honom enligt berörda krigsrättsutslag åvilande ersättningsskyldigheten. Nylén har därvid anfört, att han vid olyckstillfället endast något mera än en månad tjänstgjort å fartyg

av detta slag och på grund därav icke fullt behärskade fartygets invecklade maskineri. Han hade vidare vid olyckstillfället varit sysselsatt med ett reparationsarbete, varför han icke kunnat helt ägna sig åt fartygets manövrering. Utkrävandet av det utdömda skadeståndsbeloppet skulle för honom medföra synnerligen svåra ekonomiska konsekvenser, enär han icke ägde något kapital och icke åtnjöte någon annan inkomst än sin lön såsom överstatsanställd värnpliktig flaggkorpral.

Marinförvaltningen har i sitt yttrande tillstyrkt bifall till den gjorda ansökningen under åberopande dels av de av Nylén anförda skälen, dels ock av den omständigheten, att olyckshändelsen torde få sättas i nära samband med det felaktiga förfaringssätt Nyléns förman gjort sig skyldig till genom att vid tilläggningen vid kajen avlägsna sig från maskinrummet. Av ämbetsverket införskaffad utredning rörande Nyléns ekonomiska förhållanden be styrkte de av Nylén härutinnan lämnade uppgifterna samt utvisade därutöver, att Nylén bidroge till sin moders försörjning med omkring 600 kronor för år samt häftade i skuld med omkring 2,500 kronor (studieskulder). — Vid bifall till ansökningen hemställde ämbetsverket, att kostnaderna för reparation av det skadade fartyget jämte kajanläggningen måtte få bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter.

I ärendet har *statskontoret* den 14 mars 1942 avgivit utlåtande och därvid anført följande:

Med hänsyn bland annat därtill, att någon skadeståndsskyldighet för Nylén icke torde hava uppstått, därest hans förman vid olyckstillfället förfarit i enlighet med bestämmelserna i reglementet för marinen, ville statskontoret icke motsätta sig, att Nylén delvis befriades från ersättningsskyldighet (jfr 1935 års riksdagsskrivelse nr 156). I sådant hänseende finge ämbetsverket med beaktande av Nyléns ekonomiska förhållanden och övriga i ärendet föreliggande omständigheter förorda, att denne, därest han inom viss, av Kungl. Maj:t bestämd tid inbetalade ett belopp av 600 kronor, befriades från återstoden av honom åvilande ersättningsskyldighet.

I enlighet med vad marinförvaltningen förordat torde ifrågavarande kostnader bestridas från det utom huvudtitlarna för innevarande budgetår uppförda anslaget till oförutsedda utgifter. Härtill syntes dock, då riksdagen vore samlad, dess medverkan vara erforderlig.

Departementschefen har anført följande.

Lika med myndigheterna finner jag med hänsyn till i ärendet upplysta särskilda omständigheter och i betraktande av Nyléns ekonomiska förhållanden skäl föreligga för en nedsättning av den honom enligt förutnämnda krigsrättsutslag åvilande ersättningsskyldigheten till kronan. Jag förordar i sådant avseende, i överensstämmelse med statskontorets förslag i ämnet, att Nylén mot inbetalande till statsverket av ett mindre belopp befrias från ifrågavarande ersättningsskyldighet i övrigt. Med hänsyn till sökandens ekonomiska ställning förordar jag, att nämnda belopp bestämmes till endast 300 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt, inom vilken betalningsskyldigheten skall vara fullgjord. Kostnaderna för reparation av den skadade minsveparen och kajanläggningen — enligt vad handlingarna i ärendet utvisa tillhoppa 16,332 kronor 40 öre — torde, på sätt marinförvaltningen föreslagit och statskontoret tillstyrkt, böra bestri-

das från det för innevarande budgetår i riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Härtill lär emellertid, på sätt statskontoret anmärkt, riksdagens medgivande böra inhämtas.

Av handlingarna i ärendet framgår, att marinförvaltningen funnit den inträffade olyckshändelsen kunna sättas i nära samband med det felaktiga förfaringssätt, Nyléns förman gjort sig skyldig till genom att vid ifrågavarande tillfälle avlägsna sig från minsveparens maskinrum. Statskontoret åter har uttalat, att någon skadeståndsskyldighet för Nylén icke torde hava uppkommit, därest hans förman förfarit i enlighet med bestämmelserna i reglementet för marinen. Kungl. Maj:t har i förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att Nylén må, därest han inbetalar ett belopp av 300 kronor, befrias från betalningsskyldighet till kronan å 16,332 kronor 40 öre. Med hänsyn till vad marinförvaltningen och statskontoret uttalat och med beaktande jämväl av vad i övrigt anförts till stöd för befrielse för Nylén från den honom ådömda skadeståndsskyldigheten, finner sig utskottet för sin del böra ifrågasätta, huruvida skäl icke kunna anses förebragta, som tala för att Nylén helt befrias från betalningsskyldighet till kronan på grund av förutnämnda krigsrättsutslag. Vid sådant förhållande bör enligt utskottets mening Kungl. Maj:t äga medgiva fullständig befrielse från ifrågavarande betalningsskyldighet, därest Kungl. Maj:t vid förnyad prövning av betalningsskyldigheten skulle så finna skäligt.

Utskottet har intet att erinra mot att kostnaderna för reparation av den skadade minsveparen och kajanläggningen bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad utskottet ovan anført befria Tord Gustav Holger Nylén från betalningsskyldighet till kronan enligt stationskrigsrättens vid Stockholms örlogsstation i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 24 april 1942 omförmälda utslag den 29 augusti 1941;

b) medgiva, att för gäldande av kostnaderna för i berörda statsrådsprotokoll angivna reparationsarbeten må av det i riksstaten för budgetåret 1941/42 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av 16,332 kronor 40 öre.

Stockholm den 9 juni 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.